شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى ئوتتۇرا ئاسىيا مەدەنىيىتى تەتقىقات ئورنى
تەرجىمە قىلىپ تۈزدى

«24 تارىخ»تىكى غەربىي يۇرت تارىخىغا ئائىت ماتېرىياللار

二十四史西域史料译注

تارىخىي خاتىرىلەر، خەننامە

史记　汉书

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى
شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

新疆文库

«24 تارىخ»تىكى غەربىي يۇرت تارىخىغا ئائىت ماتېرىياللار

二十四史西域史料译注

تارىخىي خاتىرىلەر، خەننامە

史记　汉书

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

安徽大学图书馆
藏书
www.lib.ahu.edu.cn

图书在版编目(CIP)数据

二十四史西域史料译注.史记·汉书：维吾尔文 / 新疆大学中亚文化研究所编译.—乌鲁木齐：新疆人民出版社，2013.8
(新疆文库)
ISBN 978-7-228-16932-0
Ⅰ.①二… Ⅱ.①新… Ⅲ.①中国历史—古代史—纪传体—维吾尔语（中国少数民族语言）②中国历史—西汉时代—纪传体—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.①K204.2②K234.104.2
中国版本图书馆 CIP 数据核字(2013)第 199486 号

新疆文庫《新疆文库》编辑出版委员会

二十四史西域史料译注

史记·汉书

编　　译　新疆大学中亚文化研究所
责任编辑　阿不都热合曼·艾白　艾力·托合提
　　　　　阿不都黑力力·阿不都吉力力
责任校对　阿达来提·买合苏提　赛娜瓦尔·伊布拉音
设计总监　宁成春　刘堪海
印制总监　郑　忠
维文标识　买买提·诺比提
书名题写　买买提·诺比提

出　　版　《新疆文库》编辑出版委员会
　　　　　新疆人民出版社
地　　址　乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮　　编　830001
电　　话　(0991)2827472
制　　版　艾克拉木·阿依提
印　　刷　中华商务联合印刷(广东)有限公司
版　　次　2013 年 11 月第 1 版　第 1 次印刷
开　　本　889 毫米 × 1194 毫米　1/16
印　　张　68.5 印张
字　　数　1100 千字
印　　数　1-1 500 册
定　　价　248.00 元

《新疆文库》官网网址：http://www.xjwenku.com

《新疆文库》编辑出版工作领导小组

顾问

张春贤　努尔·白克力

组长

胡　伟　李学军

副组长

铁力瓦尔迪·阿不都热西提　艾尔肯·吐尼亚孜　张贵亭

成员

景海燕　李春阳　吕焕斌　许小宁　陈宇明　弯海川　吾买尔·阿不都拉
韩子勇　吐尔逊·伊不拉音　张小雷　买买提·牙森　石永强
古力先·吐拉洪　宋振亚　李冀东　吴福环　傅春利　陈　彤
阿扎提·苏里坦　廖运建　万卫平　张新泰　阿不都热合曼·艾白
塔西甫拉提·特依拜　夏里甫汗·阿布达里　吴志强　陈建平　侯世新

*

《新疆文库》编辑出版工作领导小组办公室

主任

石永强（兼）

副主任

古力先·吐拉洪（兼）　米吉提·卡德尔　赛力克·巴勒夏提
黄晓新　任　澄

《新疆文库》编辑出版委员会

主任

张贵亭

副主任

石永强　古力先·吐拉洪　米吉提·卡德尔　刘　宾

黄晓新　张新泰　阿不都热合曼·艾白

田卫疆　哈布丁·卡德尔

成员

（按姓氏笔画排序）

于志勇　马克来克·玉买尔拜　马合木提·阿布都外力　马品彦　马雄福

王　博　牛汝极　丹　碧　艾力·吾甫尔　艾尔肯·伊明尼牙孜　艾尔肯·哈德尔

扎米尔·赛都拉　丛冬梅　束迪生　齐清顺　伊河山·伊明　伊第里斯·阿不都热苏勒

买买提·赛来　纪大椿　李季莲　李维青　吴志强　吴福环　别克苏勒坦·卡塞

苗普生　孟　楠　陈世明　陈　彤　阿不力米提·艾海提　阿尔斯兰·阿布都拉

阿扎提·苏里坦　周　轩　周俊林　侯世新　修仲一　施新荣

禹宾熙　贺　灵　贾木查　贾丛江　贾合甫·米尔扎汗

海热提江·吾斯曼　高建龙　高　健　管守新

编务人员

史亚康　聂光玉　刘伟利　张新革　荆鲁洲　古丽巴哈尔·艾海提

赵新华　李　真　顾春虎

试读结束：需要全本请在线购买： www.ertongbook.com

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشقا رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسىدىكىلەر

مەسلىھەتچىلەر: جاڭ چۈنشيەن، نۇر بەكرى

گۇرۇپپا باشلىقلىرى: خۇ ۋېي، لى شۆجۈن

مۇئاۋىن گۇرۇپپا باشلىقلىرى: تىلىۋالدى ئابدۇرېشىت، ئەركىن تۇنىياز، جاڭ گۈيتىڭ

گۇرۇپپا ئەزالىرى: جىڭ خەييەن، لى چۈنياڭ، لۇ خۇەنبىن، شۇ شياۋنىڭ، چېن يۇمىڭ، ۋەن خەيچۈەن، ئۆمەر ئابدۇللا، خەن زىيوڭ، تۇرسۇن ئىبراھىم، جاڭ شياۋلېي، مەھەممەت ياسىن، شى يۈچياڭ، گۈلشەن تۇراخۇن، سۇڭ جېنيا، لى جىدۇڭ، ۋۇ فۇخۇەن، فۇ چۈنلى، چېن تۇڭ، ئازاد سۇلتان، لياۋ يۈنجيەن، ۋەن ۋېيپىڭ، جاڭ شىنتەي، ئابدۇراخمان ئەبەي، تاشپولات تېيىپ، شارىپقان ئابدالى، ۋۇ جىچياڭ، چېن جيەنپىڭ، خۇ شىشىن

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشقا رەھبەرلىك قىلىش ئىشخانىسىدىكىلەر

مۇدىرى: شى يۈچياڭ (قوشۇمچە)

مۇئاۋىن مۇدىرلىرى: گۈلشەن تۇراخۇن (قوشۇمچە)، مىجىت قادىر، سېرىك بالشات، خۇاڭ شياۋشىن، رېن چېڭ

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتىدىكىلەر

مۇدىرى: جاڭ گۈيتىڭ

مۇئاۋىن مۇدىرلىرى: شى يۈگچياڭ، گۈلشەن تۇراخۇن، مىجىت قادىر، ليۇ بىن، خۇاڭ شياۋشىن، جاڭ شىنتەي، ئابدۇراخمان ئەبەي، تيەن ۋېيجياڭ، قابدەن قادىر

ھەيئەت ئەزالىرى: يۇ جيۇڭ، ماكىلېك ئۆمەرباي، ماخمۇت ئابدۇۋەلى، ما پىنيەن، ما شيۈگفۇ، ۋاڭ بو، نيۇ رۇجى، دەنبى، ئېلى غوپۇر، ئەركىن ئىمىنىنىياز، ئەركىن قادىر، زامىر سەيدۇللا، سۇڭ دۈگمېي، لا دىشېڭ، چى چىڭشۇن، ئىھسان ئىمىن، ئىدرىس ئابدۇرۇسۇل، مەھەممەت سەلەي، جى داچۇن، لى جىلىيەن، لى ۋېيچىڭ، ۋۇ جىچياڭ، ۋۇ فۇخۇەن، بېكسۇلتان كاسېي، مياۋ فۇشېڭ، مېڭ نەن، چېن شىمىڭ، چېن تۇڭ، ئابلىمىت ئەھەد، ئارسلان ئابدۇللا، ئازاد سۇلتان، جۇ شۇەن، جۇ جۇنلىن، خۇ شىشىن، شيۇ جۈگيى، شى شىنرۇڭ، يۇ بىگشى، خې لىڭ، جيامچا، جيا سۈگجياڭ، جاقىپ مىرزاقان، غەيرەتجان ئوسمان، گاۋ جيەنلۇڭ، گاۋ جيەن، گۇەن شۇشىن

خىزمەتچىلەر: شى ياكاڭ، نيې گۇاڭيۇ، ليۇ ۋېيلى، جاڭ شىنگې، جىڭ لۇجۇۋ، گۈلباھار ئەخەت، جاۋ شىنخۇا، لى جېن، گۇ چۇنخۇ

(خەنزۇچە فامىلە خەت سىزىقىنىڭ ئاز - كۆپلۈكى بويىچە تىزىلدى)

出版说明

盛世修典，是我国优秀的文化传统。编辑出版《新疆文库》是新疆历史上规模最大的一项文化基础工程，是一项里程碑式的文化德政工程，也是一项文化自信工程，是目前新疆经济社会发展欣欣向荣、繁荣昌盛的体现。

编辑出版《新疆文库》是贯彻党的十八大和十七届六中全会及自治区第八次党代会精神的重大举措。对于落实“以现代文化为引领”的战略方针，有效发挥出版物在民族文化积累、文明传承、知识创新中的重要作用；对于引导各族干部群众，特别是青少年正确了解认识新疆历史、民族发展史、宗教演变史，自觉维护祖国统一，加强民族团结，努力培育“爱国爱疆、团结奉献、勤劳互助、开放进取”的新疆精神；对于传承中华民族优秀文化和新疆民族优秀文化，推动新疆文化大发展、大繁荣，更好地服务于新疆跨越式发展和长治久安；对于丰富完善中华文化宝库都具有重要意义。

一、《新疆文库》编辑出版的宗旨和目的是坚持社会主义先进文化的前进方向，通过对新疆自古以来文化经典力作大规模、系统化地挖掘、收集、整理，全面、客观、真实地反映新疆文化发展的全貌。以科学翔实的史料、资料确证新疆自古以来就是祖国大家庭的重要成员，使世人和后人全面了解新疆独特的地域文化，使新疆优秀文化传播世界、流播后世。同时反映新疆作为古代“丝绸之路”枢纽地区，对世界东西方文化交流交融做出的重要贡献；反映新疆作为现代文化蓬勃发展的新兴地区所具有的丰富多彩的文化生态；反映新疆文化从属于中华整体文化的“一体多元”的显著特征。

二、《新疆文库》编辑出版的基本原则是：维护国家统一、促进

民族团结；尊重历史、新疆特色；古今中外、兼收并蓄；面向世界、面向未来；先易后难、循序渐进；统一领导、统一管理。

三、《新疆文库》收集整理汉、维吾尔、哈萨克、蒙古、柯尔克孜、锡伯文（目前新疆主要的出版物文字）等文字（包括其古代文字）的文献作品，以纸介质版和数字版两种形式，主要择优出版自古以来至1949年10月1日(即中华人民共和国成立)之前有关新疆的哲学和社会科学、历史地理、文学艺术、科学技术、综合等类别的历史文献、古籍资料等，1949年10月以后已出版的新疆古代、近代史的有特别重要社会历史文化价值的研究著述经专家评审鉴定后也有收入，原则上不组织新的专门约稿。《新疆文库》拟包涵约1000册（卷），其中汉文文献约600册（卷），少数民族文献约400册（卷）。

四、《新疆文库》入选文献的标准：

1. 符合上述规定的入编基本原则和内容要求；
2. 具有重大历史文化社会影响和价值的；
3. 需要保护濒临消亡或亟待抢救发掘的；
4. 对研究新疆历史文化发展具有重大参考研究价值的；
5. 对新疆各民族文化具有传播、传承作用的。

五、《新疆文库》对自古以来已经出版的优秀经典文献作品进行广泛搜集、整理、集成，使零散的优秀作品系统化、规范化。对散失在民间社会上、具有历史价值的优秀文化遗产给予抢救、挖掘整理，使之重现光芒。原文是使用不同历史时期少数民族语言文字撰就的古籍，维持原貌，不另行组织翻译，列入文库影印编辑出版。

六、 参考其他文库编辑体例，结合新疆特有的多民族、多语种、多元文化的特点，为体现文库的学术性、经典性、科学性，《新疆文库》选收作品分甲、乙、丙、丁四部和附录，下按民族文种分，每文种内按时代顺序编排。

甲部 新疆各民族经典力作。主要收录新疆各民族优秀文化典籍和文学名著的优秀汉译本、民文译本等。

乙部 新疆珍贵史籍和史料。包括正史中有关新疆的内容，其他大型历史文献和类书中有关新疆的内容，汇辑成册收入，还有史籍、档案、地方志等。

丙部 新疆历代各类人物文集、传记。

丁部 综合性和专题性著述集。综合反映新疆地缘优势和

民族特色，表现和深入研究新疆各民族历史、文化、科技、民俗、风物和民间文学等内容的作品集。现代有地域特色的优秀著作、译著等酌情收入。

为反映新疆地方文献的全貌，编辑《新疆历史文献古籍要目辑录》或未列入文库作品在内的《〈新疆文库〉存目图书》，作为“附录”列入文库出版。

七、 本文库为便于读者对照考证研究，对经典作品的少数民族文字、汉文译本都有收入。少数民族文作品收入了经专家评审出的最原始或最完整的版本，汉文收入经专家评审出的译文最好的版本。

八、 本文库对建国60多年来国内各出版社已整理出版有关新疆的优秀古代、近代作品优先予收入。

九、 本文库对建国60多年来尚未整理出版而有重要社会历史价值的新疆地方文献中的孤本、善本优先予收入。

十、 本文库所收文献多为易获取的优秀版本。

十一、 本文库入库文献采用原本还是校注本，一般根据专家评审出的原本和校注本的质量而定。

十二、 本文库对内容相同或重复的需要补充合并的书目为尽可能完整，进行了必要的补充合并。

十三、 本文库对部头较大的书，如文集或方略，只选取与新疆有关的内容单独入库。

十四、 本文库在部分书目入库时做了必要的技术处理。

《新疆文库》的编辑出版是一项在新疆史无前例、历时持久、规模宏大的出版工程，由于缺乏经验和限于编选者的学术、业务水平，失当之处在所难免。敬请社会各界批评指正。

《新疆文库》编辑出版委员会

二〇一二年七月三十一日

نەشر قىلىنىشى ھەققىدە

ئاسايىشلىق دەۋردە پۈتۈك ـ رىسالىلەرنى رەتلەش — ئىلىمىزنىڭ ئېسىل مەدەنىيەت ئەنئەنىسى. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش شىنجاڭ تارىخىدىكى كۆلىمى ئەڭ چوڭ بولغان بىر تۈرلۈك مەدەنىيەت ئۇل قۇرۇلۇشى، دەۋر بۆلگۈچ ئەھمىيەتكە ئىگە مەدەنىيەت ساخاۋەتچىلىكى قۇرۇلۇشى، شۇنداقلا مەدەنىيەتتە ئۆزىگە ئىشىنىش قۇرۇلۇشى بولۇپ، نۆۋەتتىكى شىنجاڭنىڭ ئىقتىسادىي، ئىجتىمائىي تەرەققىياتىنىڭ تازا گۈللەنگەن ۋە يۈكسىلىپ ئاۋاتلاشقانلىقىنىڭ ئىپادىسى.

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش، پارتىيە 18 ـ قۇرۇلتىيى ۋە پارتىيە 17 ـ نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 6 ـ ئومۇمىي يىغىنى ۋە ئاپتونوم رايوننىڭ 8 ـ قېتىملىق پارتىيە قۇرۇلتىيى روھىنى ئىزچىللاشتۇرۇشتىكى مۇھىم تەدبىر. ئۇ «زامانىۋى مەدەنىيەتنى يېتەكچى قىلىش» ئىستراتېگىيەلىك فاڭجېننى ئىزچىللاشتۇرۇپ، نەشر بۇيۇملىرىنىڭ مىللىي مەدەنىيەتنى توپلاش، ئۇنىڭغا مەدەنىي ۋارىسلىق قىلىش ۋە بىلىمدە يېڭىلىق يارىتىشتىكى مۇھىم رولىنى ئۈنۈملۈك جارى قىلدۇرۇشتا، ھەر مىللەت كادىر ـ ئاممىسى، بولۇپمۇ ياش ـ ئۆسمۈرلەرنى شىنجاڭ تارىخىنى، مىللەتلەرنىڭ تەرەققىيات تارىخىنى، دىنىنىڭ ئۆزگىرىش تارىخىنى توغرا تونۇپ، ئاڭلىق ھالدا ۋەتەننىڭ بىرلىكىنى قوغداشقا، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىشكە، تىرىشىپ «ۋەتەننى، شىنجاڭنى سۆيۈش، ئىتتىپاقلىشىپ تۆھپە قوشۇش، تىرىشىپ ئۆزئارا ياردەملىشىش، ئېچىۋېتىپ ئالغا ئىنتىلىش»تەك شىنجاڭ روھىنى يېتىلدۈرۈشكە يېتەكلەشتە، جۇڭخۇا مىللەتلىرىنىڭ ئېسىل مەدەنىيىتى ۋە شىنجاڭنىڭ مۇنەۋۋەر مىللىي مەدەنىيىتىگە ۋارىسلىق قىلىپ، شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ كۈچلۈك راۋاجلىنىشى ۋە گۈللىنىشىنى ئىلگىرى سۈرۈپ، شىنجاڭنىڭ ھالقىما تەرەققىياتى ۋە ئۇزاق ئەمىنلىكىگە تېخىمۇ ياخشى خىزمەت قىلىشتا، جۇڭخۇا مەدەنىيەت خەزىنىسىنى بېيىتىپ مۇكەممەللەشتۈرۈشتە ئىنتايىن مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە.

1. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشنىڭ يېتەكچى ئىدىيەسى ۋە مەقسىتى: سوتسىيالىستىك ئىلغار مەدەنىيەتنىڭ ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇپ، شىنجاڭنىڭ تارىختىن بۇيانقى نادىر مەدەنىيىتى، كىلاسسىك ئەسەرلىرىنى چوڭ كۆلەملىك،

试读结束：需要全本请在线购买： www.ertongbook.com

سىستېمىلىق قېزىش، توپلاش، رەتلەش ئارقىلىق، شىنجاڭنىڭ مەدەنىيەت تەرەققىياتىنىڭ ئومۇمىي قىياپىتىنى تولۇق، ئوبيېكتىپ، راستچىللىق بىلەن ئەكس ئەتكۈزۈش؛ ئىلمىي بولغان ئەتراپلىق ۋە ھەقىقىي تارىخىي ماتېرىياللار ئارقىلىق شىنجاڭنىڭ قەدىمدىن ئۇلۇغ ۋەتىنىمىزنىڭ ئايرىلماس بىر قىسمى ئىكەنلىكىنى دەلىللەش؛ ھۆججەت - مەلۇماتلار ئارقىلىق بۈگۈنكىلەر ۋە كېيىنكىلەرگە شىنجاڭنىڭ ئۆزىگە خاس يەرلىك مەدەنىيىتىنى دۇنياغا تارقىتىش، كېيىنكىلەرگە يەتكۈزۈش؛ شۇنىڭ بىلەن بىللە شىنجاڭنىڭ قەدىمكى يىپەك يولىنىڭ تۈگۈنى بولۇش سۈپىتى بىلەن شەرق بىلەن غەربنىڭ مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇشىغا قوشقان مۇھىم تۆھپىسىنى نامايان قىلىش؛ شىنجاڭنىڭ زامانىۋى مەدەنىيەت جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانغان، يېڭى، گۈللەنگەن رايون بولۇشىدىكى مول ھەم رەڭگارەڭ مەدەنىيەت ئېكولوگىيەسىنى نامايان قىلىش؛ شىنجاڭ مەدەنىيىتىنىڭ بىر پۈتۈن جۇڭخۇا مەدەنىيىتىگە تەۋە بولغان «بىر گەۋدە، كۆپ مەنبەلىك» روشەن ئالاھىدىلىكىنى نامايان قىلىش.

2. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىشنىڭ ئاساسىي پرىنسىپى: دۆلەتنىڭ بىرلىكىنى قوغداپ، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى ئىلگىرى سۈرۈش؛ تارىخقا، شىنجاڭنىڭ ئالاھىدىلىكىگە ھۆرمەت قىلىش؛ قەدىمدىن بۈگۈنگىچە، جۇڭگودىن چەت ئەلگىچە بولغان ئەسەرلەرنىڭ ھەممىسىنى كىرگۈزۈش؛ دۇنياغا، كەلگۈسىگە يۈزلىنىش؛ ئاۋۋال ئاسانلىرىنى، كېيىن قىيىنلىرىنى تەرتىپ بويىچە تەدرىجىي ئىشلەش؛ بىرتۇتاش رەھبەرلىك قىلىش، بىرتۇتاش باشقۇرۇش.

3. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە ئۇيغۇرچە، خەنزۇچە، قازاقچە، موڭغۇلچە، قىرغىزچە، شىبەچە يېزىقلار (ھازىر شىنجاڭدىكى ئاساسلىق نەشر بۇيۇملىرى يېزىقلىرى)دىكى (ئۇلارنىڭ قەدىمكى يېزىقلىرىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) مەدەنىيەت يازما يادىكارلىقلىرى كىرگۈزۈلۈپ، باسما نۇسخا ۋە رەقەملىك (ئېلېكترونلۇق) نۇسخىدىن ئىبارەت ئىككى خىل شەكىلدە نەشر قىلىنىدى. ئاساسلىقى قەدىمدىن تارتىپ 1949 - يىلى 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنىگىچە (جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى قۇرۇلغانلىقىغا قەدەر) بولغان شىنجاڭنىڭ پەلسەپە ۋە ئىجتىمائىي پەن، تارىخ - جۇغراپىيە، ئەدەبىيات - سەنئەت، پەن - تېخنىكا ۋە ئۇنىۋېرسال ساھەلىرىگە دائىر تارىخىي يادىكارلىقلار، قەدىمىي كىتاب - ماتېرىياللار تاللاپ كىرگۈزۈلدى. 1949 - يىلى 10 - ئايدىن كېيىن نەشر قىلىنغان شىنجاڭنىڭ قەدىمكى ۋە يېقىنقى زامان تارىخىدىكى ئالاھىدە مۇھىم ئىجتىمائىي، تارىخىي مەدەنىيەت قىممىتىگە ئىگە تەتقىقات ئەسەرلىرىمۇ مۇتەخەسسىسلەرنىڭ باھالاپ بېكىتىشىدىن ئۆتكەندىن كېيىن تاللاپ كىرگۈزۈلدى، پرىنسىپ جەھەتتىن يېڭىدىن مەخسۇس ئەسەر ئۇيۇشتۇرۇلمىدى. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى» تەخمىنەن 1000 كىتاب (توم) بولۇپ، خەنزۇچە يادىكارلىقلار تەخمىنەن

600 كىتاب (توم)، ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى يادىكارلىقلار تەخمىنەن 400 كىتاب (توم) بولدى.

4. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە كىرگۈزۈلگەن يادىكارلىقلارنى تاللاش ئۆلچىمى:

1) يۇقىرىدا بېكىتىلگەن ئاساسىي پرىنسىپ ۋە مەزمۇن تەلەپلىرىگە ئۇيغۇن بولغانلار؛

2) زور تارىخىي مەدەنىيەت قىممىتى ۋە ئىجتىمائىي تەسىرى بارلار؛

3) قوغداش زۆرۈر بولغان، يوقىلىش گىردابىغا بېرىپ قالغان ياكى جىددىي قېزىپ قۇتقۇزۇشقا تېگىشلىك بولغانلار؛

4) شىنجاڭنىڭ تارىخىي مەدەنىيەت تەرەققىياتىنى تەتقىق قىلىشتا زور پايدىلىنىش قىممىتىگە ئىگە بولغانلار؛

5) شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىنى تارقىتىش ۋە ئۇنىڭغا ۋارىسلىق قىلىش رولىغا ئىگە بولغانلار.

5. «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»دە تارىختىن بۇيان نەشر قىلىنغان مۇنەۋۋەر كىلاسسىك يادىكارلىقلارنى كەڭ توپلاپ، رەتلەپ، يىغىپ، تارقىلىپ كەتكەن مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر سىستېمىلاشتۇرۇلدى، قېلىپلاشتۇرۇلدى. خەلق ئارىسىدا، جەمئىيەتتە چېچىلىپ يۈرگەن تارىخىي قىممەتكە ئىگە مۇنەۋۋەر مەدەنىيەت مىراسلىرى قۇتقۇزۇلدى، قېزىپ رەتلەندى، ئۇلار قايتا جۇلالاندۇرۇلدى ۋە ئەسلىي ئارگىنالى ئوخشاشمىغان تارىخىي دەۋرلەردىكى ئاز سانلىق مىللەت يېزىقلىرىدا يېزىلغان قەدىمكى ئەسەرلەرنىڭ ئەسلىي ھالىتى ساقلاپ قېلىنىپ، ئۇلار ئايرىم تەرجىمە قىلىشقا ئۇيۇشتۇرۇلماستىن، مەجمۇئەنىڭ سۈرەتكە ئېلىپ بېسىپ نەشر قىلىش تۈرىگە كىرگۈزۈلدى.

6. باشقا مەجمۇئەلەرنىڭ تۈزۈلۈش شەكلىدىن پايدىلىنىپ، شىنجاڭنىڭ ئۆزىگە خاس بولغان كۆپ مىللەتلىك، كۆپ تىللىق، كۆپ مەنبەلىك مەدەنىيەت ئالاھىدىلىكىگە بىرلەشتۈرۈپ، مەجمۇئەنىڭ ئىلمىيلىكى، كىلاسسىكلىقى، تەرتىپلىكلىكىنى گەۋدىلەندۈرۈش ئۈچۈن، «شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»گە تاللانغان ئەسەرلەر ئا، ئە، ب، پ دىن ئىبارەت تۆت قىسىم ۋە قوشۇمچە قىسىمغا ئايرىلدى، ئۇنىڭدىن كېيىن يەنە مىللىي يېزىقلار بويىچە ئايرىلىپ، ھەرقايسى يېزىق تۈرى ئىچىدە ۋاقىت تەرتىپى ئاساسىدا رەتكە تىزىلدى.

ئا قىسىم: شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ نادىر كىلاسسىك ئەسەرلىرى. بۇنىڭغا ئاساسلىقى شىنجاڭدىكى ھەرقايسى مىللەتلەرنىڭ مەدەنىيىتىگە دائىر مۇنەۋۋەر قەدىمكى ئەسەرلەرنى ۋە ئەدەبىي ئەسەرلەرنىڭ مۇنەۋۋەر خەنزۇچە تەرجىمىلىرى، ئاز سانلىق مىللەتلەر تىل - يېزىقىدىكى تەرجىمىلىرى قاتارلىقلار كىرگۈزۈلدى.

ئە قىسىم: شىنجاڭنىڭ قىممەتلىك تارىخىي ئەسەرلىرى ۋە تارىخ ماتېرىياللىرى. بۇنىڭغا

رەسمىي تارىخنامىلەردىكى شىنجاڭغا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلار، باشقا چوڭ تىپتىكى تارىخىي يادىكارلىقلار ۋە تۈرلەر بويىچە يېزىلغان پۈتۈك ـ دەستۇرلاردىكى شىنجاڭغا دائىر مەزمۇنلار توپلاپ كىتاب قىلىنىپ كىرگۈزۈلدى، يەنە تارىخىي ئەسەر، ئارخىپ، تەزكىرە قاتارلىقلارمۇ كىرگۈزۈلدى؛

ب قىسىم: شىنجاڭ تارىخىدىكى تۈرلۈك شەخسلەر توپلىمى، شەخسلەرنىڭ تەرجىمىھاللىرى؛

پ قىسىم: ئۇنىۋېرسال ئەسەرلەر مەخسۇس ئەسەرلەر توپلىمى، شۇنداقلا شىنجاڭنىڭ رايون ئەۋزەللىكى ۋە مىللىي ئالاھىدىلىكىنى ئۇنىۋېرسال ئەكس ئەتكۈزگەن، شىنجاڭدىكى ھەر مىللەتنىڭ تارىخى، مەدەنىيىتى، پەن ـ تېخنىكىسى، ئۆرپ ـ ئادىتى، تىرىكچىلىك مۇھىتى ۋە خەلق ئەدەبىياتى قاتارلىق مەزمۇنلارنى ئەكس ئەتكۈزگەن، ئۇلارنى چوڭقۇر تەتقىق قىلغان ئەسەرلەر توپلىمى. بۇنىڭغا ھازىرقى دەۋردىكى رايون ئالاھىدىلىكىگە ئىگە مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر، تەرجىمە ئەسەرلەر ئەھۋالغا قاراپ كىرگۈزۈلدى.

شىنجاڭنىڭ يەرلىك مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنىڭ ئومۇمىي ئەھۋالىنى ئەكس ئەتكۈزۈش ئۈچۈن، «شىنجاڭنىڭ تارىخىي يادىكارلىقلىرى ـ قەدىمكى ئەسەرلەر مۇندەرىجىسى» ياكى مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلمىگەن ئەسەرلەرنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالغان ««شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى›گە توپلانغان كىتابلار كاتولوگى» تۈزۈلۈپ، مەجمۇئەنىڭ «قوشۇمچە»سى سۈپىتىدە نەشر قىلىندى.

7. ئوقۇرمەنلەرنىڭ سېلىشتۇرۇپ تەتقىق قىلىشىغا قولايلىق بولۇش ئۈچۈن، مەزكۇر مەجمۇئەگە كىلاسسىك ئەسەرلەرنىڭ ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى نۇسخىسى بىلەن خەنزۇچە تەرجىمىسى بىردەك كىرگۈزۈلدى. ئاز سانلىق مىللەت يېزىقىدىكى ئەسەرلەرنىڭ مۇتەخەسسىسلەر باھالاپ بېكىتكەن ئەڭ دەسلەپكى ياكى ئەڭ مۇكەممەل نۇسخىسى، خەنزۇچىسىنىڭ مۇتەخەسسىسلەر باھالاپ بېكىتكەن ئەڭ ياخشى تەرجىمە نۇسخىسى ئېلىندى.

8. بۇ مەجمۇئەگە دۆلەت قۇرۇلغان 60 يىلدىن بۇيان دۆلىتىمىزدىكى ھەرقايسى نەشرىياتلار رەتلەپ نەشر قىلغان قەدىمكى ۋە يېقىنقى زاماندىكى مۇنەۋۋەر ئەسەرلەر ئاۋۋال كىرگۈزۈلدى.

9. بۇ مەجمۇئەگە دۆلەت قۇرۇلغان 60 يىلدىن بۇيان تېخى رەتلەپ نەشر قىلىنمىغان، ئەمما مۇھىم ئىجتىمائىي، تارىخىي قىممەتكە ئىگە بولغان شىنجاڭنىڭ يەرلىك يازما يادىكارلىقلىرىنىڭ بىرلا نۇسخىسى بار يەككە نۇسخىلىقلىرى ۋە مۇكەممەل نادىر نۇسخىلىقلىرى ئاۋۋال كىرگۈزۈلدى.

10. بۇ مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلگەن يادىكارلىقلارنىڭ كۆپىنچىسى ئەڭ ئاسان ئېرىشكىلى

بولىدىغان مۇنەۋۋەر نۇسخىلاردۇر.

11. بۇ مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلگەن يازما يادىكارلىقلارنىڭ ئەسلىي نۇسخىسى ئاساس قىلىنىپ تاللاندى ياكى تۈزىتىلگەن ئىزاھلىق نۇسخىسىنى تاللاشتا، ئادەتتە مۇتەخەسسىسلەر باھالىغان ئەسلىي نۇسخىسى بىلەن تۈزىتىلگەن ئىزاھلىق نۇسخىسىنىڭ سۈپىتىگە قاراپ تاللاندى.

12. بۇ مەجمۇئەدە مەزمۇنى ئوخشاش ياكى تەكرار بولۇپ، ئۆزئارا تولۇقلاپ بىرلەشتۈرۈشكە تېگىشلىك كىتابلار ئىمكانىيەتنىڭ بارىچە مۇكەممەللەشتۈرۈلۈپ، زۆرۈر بولغان تولۇقلاشلار ئارقىلىق بىرلەشتۈرۈۋېتىلدى.

13. بۇ مەجمۇئەگە ئومۇمىي ھەجمى نىسبەتەن چوڭ بولغان كىتابلار، مەسلەن، ئەدەبىي توپلاملار ياكى پىلان، پىروگرامما توپلاملىرى قاتارلىقلارنىڭ پەقەت شىنجاڭغا مۇناسىۋەتلىك مەزمۇنلىرىلا تاللىنىپ ئايرىم كىتاب قىلىپ كىرگۈزۈلدى.

14. بىر قىسىم كىتابلار بۇ مەجمۇئەگە كىرگۈزۈلگەندە زۆرۈر تېخنىكىلىق بىر تەرەپ قىلىشتىن ئۆتكۈزۈلدى.

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نىڭ تۈزۈلۈپ نەشر قىلىنىشى شىنجاڭ تارىخىدا ئىلگىرى بولۇپ باقمىغان، تارىخىي دەۋرى ئۇزاق، كۆلىمى چوڭ بولغان نەشر قۇرۇلۇشى، تەجرىبىلەرنىڭ كەملىكى ۋە تۈزگۈچىلەرنىڭ ئىلمىي، كەسپىي سەۋىيەسىنىڭ چەكلىكلىكى تۈپەيلىدىن بەزى نۇقسانلاردىن خالىي بولۇش تەس. جەمئىيەتتىكى ھەر ساھە زاتلارنىڭ تەنقىدىي تۈزىتىش بېرىشىنى سورايمىز.

«شىنجاڭ مەدەنىيەت خەزىنىسى»نى تۈزۈپ نەشر قىلىش ھەيئىتى
2012 ـ يىلى 7 ـ ئاينىڭ 31 ـ كۈنى

总　序

张春贤*

“盛世修典籍，太平纂鸿帙”是中华民族的优秀文化传统。2011年,中共新疆维吾尔自治区委员会和新疆维吾尔自治区人民政府决定编辑出版大型文献丛书《新疆文库》,启动了新疆历史上由政府主导和组织的规模最大的文化出版工程。这是进一步推动社会主义文化大繁荣大发展的重要举措，对于进一步向世人展示中华民族文化积累、推进中华文明传承、促进中华民族文化创新,具有重大意义。同时,对于帮助国内外全面了解古代西域和深入认识今日新疆,也必将发挥重要作用。

新疆是我们伟大祖国的一块宝地。“一体多元”是中华文明、更是新疆文化的突出特征,也是当代新疆能够从容面对“经济全球化”的文化优势所在。古代新疆曾经是人类四大文明——中华文明、印度文明、阿拉伯—波斯文明和希腊文明的交汇之地,被人们视为保存和展示人类“文化多样性”的博物馆。在这块异彩纷呈的历史文明交汇区,中华文明以其“有容乃大”的开放博大胸怀,广纳博取、包容吸收,接受不同文明的滋养,丰富壮大了自身,形成了“一体多元”的文化格局。编辑出版《新疆文库》,就是通过对新疆久远厚重、丰富多样的文化遗产开展一次大规模挖掘、收集和系统整理出版,展现新疆历史文化积累的规模和从属于中华文明的“一体多元”特征;展现新疆作为我国历史文化资源大区的概貌；展现新疆作为古丝绸之路枢纽地区对中外文化乃至东西方文明交流作出的杰出贡献；展现新疆作为现代文化

蓬勃发展的新兴地区所依托的丰富厚重的文化生态基础。

我们党历来主张，对待历史文化遗产，要坚持辩证唯物主义和历史唯物主义的基本立场，坚持批判地继承人类文明一切有益成果的基本原则，坚持为中国特色社会主义服务和为人民服务的方向，坚持“古为今用、洋为中用”和“百花齐放、百家争鸣”的方针。《新疆文库》体现文明守护和文化传承功能，为新疆实现现代化提供关于变化变革的历史启迪，激发人们关于历史进步和社会发展的现实思考。我们对新疆“一体多元”文化遗产的系统梳理，必将对建设、发展和繁荣中国特色社会主义文化，促进整个现代化事业的发展，发挥承前启后的重要作用。

2010 年，中央召开新疆工作座谈会以后，为加快推进新疆现代化建设的跨越式发展和实现长治久安，自治区提出了“以现代文化为引领”的战略选择。现代文化的内涵主要是现代知识、现代观念、现代制度，包括现代科学技术、现代生产方式、现代生活方式、现代艺术等。现代文化的核心就是引领人们在社会主义现代化建设中实现人的现代化和自由而全面的发展。《新疆文库》的编辑出版，为现代文化在新疆的繁荣提供了发展的历史根基、传承和提升的历史依据。了解历史，是为了更加自觉地创造美好未来。历史是一面镜子，鉴古而知今。坚持继承和创新的辩证统一，挖掘和继承传统文化的精华，创造性吸收和融合世界优秀文化成果，并不断与当代社会相适应、与现代文明相协调，实现优秀传统文化和时代发展要求的有机结合，实现各民族文化、新疆地域文化和现代文明的交相辉映、融汇奔流，正是编辑出版《新疆文库》的根本宗旨。希望《新疆文库》的编辑出版，有助于人们在漫长历史长河中回溯中华民族强大向心力和凝聚力的共同民族精神本源，树立和巩固科学的世界观和人生观，自觉地塑造具有世界眼光、开放思维、奋力追求历史进步、懂得尊重差异、包容多样、相互欣赏的现代人格，树立高度的文化自觉和文化自信，大力发展一体多元、融合开放、具有新疆特色的现代文化。

天山南北万象新，当代丝路竞春晖。以中央新疆工作座谈会

试读结束：需要全本请在线购买： www.ertongbook.com